

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Kokonaisuudistus on tarpeellinen ja tervetullut. Nykyinen toimintamalli on liian raskas ja monitahoinen sekä vie energiaa pois oleellisesta; palvelun tarjoamisesta oppilaille. Ehdotettu toimintamalli selkeyttää ja tiivistää asiakirjatyöskentelyä. Se laajentaa palvelun tarjoamista varhaisemmin (tehostetun tuen oppilaat) sekä vie painopisteen oikeaan paikkaan- varhainen ja ennaltaehkäisevä laadukas yleinen tuki. On tärkeää turvata oppimisen ja koulunkäynnin tuki jatkossakin erilaisille oppijoille. Nykyinen säätely on jättänyt paljon tulkinnan varaa ja mahdollistanut niin kuntien välillä kuin sisällä erilaisia tulkintoja. Olisikin syytä pohtia sitä, kuinka esitettävät käsitteet määriteltäisiin mahdollisimman tarkasti, jotta tulkinnanvaraa olisi vähemmän.

Tuen uudistamiseen on siis tarvetta, mutta esitetyn kaltaisen kokonaisuudistuksen tarve vaikuttaa myös työläältä. Reilut 10 vuoden ajan olemme ottaneet käyttöön, toteuttaneet ja kehittäneet nykyistä tuen rakennetta esi- ja perusopetuksessa. Varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön kolmitasoinen tuki vasta kaksi vuotta sitten. Tuleeko varhaiskasvatuksen kolmiportaiseen tukeen myös muutoksia? Jos ei, niin kasvun ja oppimisen tuen jatkumo ei ole enää jatkossa yhtenäinen.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisuudistuksen mukainen rakenne tarkoituksenmukainen?

Uudessa toimintamallissa on selkeyttä. Ennakoivissa tukitoimenpiteissä tulee olla painopiste. Tällä tuella pystytään ehkäisemään paljon oppimisen ja koulunkäynnin haasteita. Riittävä ennakoiva tuki voi mahdollistaa tuen venyttämisen varsin pitkällekin ennen yksilöllisen tuen määrittelyä. Toinen huomioitava seikka on tuen tarpeen vaihtelu. Oppilailla voi olla kausi/ jakso, jolloin tukea tarvitaan oppimiseen enemmän ja kun niistä haasteista pääsee ns kuntoutumaan, tuen tarve vähenee merkittävästi. Jatkossa tähän prosessiin ei tarvita raskaita pedagogisia asiakirjaprosesseja, vaan tuokin aika pystytään tekemään kuntouttavaa toimintaa.

Esitetty kokonaisrakenne mietityttää kuitenkin sen osalta, mitkä kaikki ovat ennakoivia tukitoimenpiteitä ja mitkä taas yksilöllisiä tukitoimenpiteitä. Kuinka nykyiset tehostetun tuen oppilaat asettuvat uuteen rakenteeseen. Ennakoivien tukitoimien merkitys korostuu entisestään, jotta kaikki tukea saavat oppilaat eivät ole yksilöllisten tukitoimien puolella. Ennakoiviin tukitoimiin tarvitaan resurssia, jotta niitä oikeasti voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti. Millaiset resurssit kunnat saavat tämän muutoksen toteuttamiseksi?

Osa-aikaisen erityisopetuksen määrittely kaipaa vielä selkiytystä. Esityksessä taidetaan käyttää useita eri ilmaisuja tästä kokonaisuudesta. Miten tehdään ero/raja esim. tilapäisen ja säännöllisen erityisopetuksen välille.

Epäselväksi jää, kuinka päiväkodissa toteutettavassa esiopetuksessa pystytään toteuttamaan ennakoivia tukitoimia/ yksilöllisiä tukitoimia.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Esityksessä määritellään kolmenlaisia ennakoivia tukitoimia, joista ei tehdä hallintopäätöksiä.

- 1) ennakoiva tukiopeutus
- 2) opetuskielen tukiopeutus (ei kielen opetusta)
- 3) erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

-> 29.5. infotilaisuudessa kuvattiin sen olevan tilapäisesti annettua opetusta (tai esim. samanaikaisopetus, pienryhmässä annettu opetus).

-> 29.5. infotilaisuudessa todettiin, että opetuksen järjestäjän on ennakoitava näitä ja suunniteltava huolella

Olisi tarkemmin määriteltävä, kuka ennakoivia tukitoimenpiteitä voi antaa.

Lisäksi olisi tarkemmin kuvattava, mitä on erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Entä kuinka näitä toteutetaan päiväkodissa annettavassa esiopetuksessa?

Se, mitä nykyään on kuvattu yleisessä tuessa tai muilla tuen tasoilla, kuten eriyttäminen, struktuurit jne. eivät taida enää sisältyä ennakoiviin tukitoimiin. Ne ja monet muut ryhmäkohtaisesti toteutettavat tukimuodot/-menetelmät ovat myös merkittäviä ennakoivia tukitoimia, joita ei esityksessä mainita.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Oppilasmäärää koskeva säätely voidaan nähdä tarpeellisena, jos ko.oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä. Muuttoliikkeen ym. siirtojen vuoksi oppilasmäärät pitäisi kuitenkin voida ylittää lukuvuoden ajaksi, ei lukukauden ajaksi, kuten joissakin tilaisuuksissa on esitetty. Opetusryhmän hajottaminen kesken vuoden on usein kovin hankalaa.

Yksilökohtaisena tukitoimena tulisi olla myös erityisopettajan antamaa opetusta em. oppilailla. Se antaako opetusta erityisluokanopettaja vai erityisopettaja ei ole välttämättä aina merkityksellistä. Toki arviointivastuu pitäisi sitten määritellä tarkemmin. Selvennystä vaatii erityisopettajan ja erityisluokanopettajan toimintojen välinen eroavaisuus. Toiveissa olisi, ettei eroavaisuutta ole. Kaikki voisi tehdä kaikkea, paitsi erityisluokkaa voisi opettaa ainoastaan erityisluokanopettaja?

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

On hyvä, että yhdistetään asiakirjoja/lomakepohjia, jotta niitä olisi vähemmän.

On kuitenkin vielä syytä huolella arvioida, voiko todellakin yksittäinen opettaja päättää oppilaan tuen tarpeesta? Pitäisikö esim. koululla olla jonkinlainen työryhmä, jossa tuen muutoksia käsitellään?

Yksilöllisen tuen järjestämiseksi tarvittava monialainen työ tulisi kuvata riittävän tarkkaan ja antaa ryhmälle joku täsmällinen nimi kuten opiskeluhuollossa on monialainen asiantuntijaryhmä. Nimi voisi olla esim. oppimisen tuen asiantuntijaryhmä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin tulisi tehdä viittaus perusopetuslakiin eli opiskeluhuoltopalvelujen velvoitteeseen osallistua oppimisen tuen järjestämiseen. Mikäli joku osa ryhmän työstä voidaan tehdä konsultaationa, tulee se mahdollisuus kirjata joko lakiin tai opetussuunnitelman perusteisiin.

Suunniteltu muutos on siis hyvä ja moniammatillinen työ on sisällytettävä kokonaisuuteen ja toiminnan laki/ops-perusta tulee olla vahva yhtenäisen toimintakulttuuriin saamiseksi.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

-

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

- Konsultatiivisen sairaalaopetuksen kirjaaminen lakiin on tärkeää.
- Määritelläänkö pienryhmän ja erityisopetuksen ero?
- Voisiko erityisopettajan nimike olla yhtenäinen?
- Miten opetusryhmien muodostamisen ehtoja sovelletaan vaarantamatta lähikouluperiaatetta?
- Kunnat tarvitsevat lisätietoa siitä, miten ja millä aikataululla tämä muutos kunnille taloudellisesti kompensoidaan. Nyt jo valmistellaan vuoden 2025 talousarvioita ja on todella tämänhetkisen tiedotuksen perusteella arvioida, mitä tämä muutos tulee kunnille maksamaan ja millä tavalla se huomioidaan valtionosuuksissa.

Manninen Seija

Mikkelin kaupunki - Opetusjohtaja, Mikkelin kaupungin sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue